

Жұмыс оқу бағдарламасын
титұлдық парағы

Нысан
ПМУ ҰС Н 7.18.3/30

Қазақстан Республикасы білім және ғылым Министрлігі

С.Торайғыров атындағы Павлодар мемлекеттік
университеті

Психология және педагогика кафедрасы

Пенитенциарлы психология пәнінен

5B050300 Психология студенттеріне арналған

ЖҰМЫС ОҚУ БАҒДАРЛАМАСЫ

Павлодар

Мамандықтың элективті пәндер
каталогының негізінде әзірленген пәннің
жұмыс оқу бағдарламасын бекіту парағы

Нысан
ПМУ ҰС Н 7.18.3/31

**БЕКІТЕМІН
ОІ**

жөніндегі проректоры

П фейфер Н.Э.

«___» _____
20__ ж.

Құрастырушы: п.ғ.к., доцент Кудышева А.А.

Психология және педагогика кафедрасы

Пенитенциарлы психология пәні бойынша
5В050300-Психология студенттеріне арналған

ЖҰМЫС БАҒДАРЛАМАСЫ

_____ бекітілген жұмыс бағдарламасы жұмыс оқу
жоспарының және мамандықтың элективті пәндер каталогының негізінде
әзірленген

Кафедра мәжілісінде ұсынылды “___” _____ 200__ж. Хаттама № __

Кафедра меңгерушісі _____ Бурдина Е.И

Гуманитарлық-педагогикалық факультетінің оқу-әдістемелік кеңесінде
мақұлданды “___” _____ 20__ж. Хаттама № _____

ОӘК Төрайымы _____ С.К.Ксембаева

КЕЛІСІЛДІ

Факультет деканы _____ Ж.Т. Сарбалаев «___» _____ 20__ж.

ОӘБ МАҚҰЛДАНДЫ

ОӘБ

Бастығы _____ Е.Н.ЖУМАНКУЛОВА “___” _____ 20__ж.

Университеттің оқу-әдістемелік кеңесімен құпталған
20__ж. «__» _____ №__ хаттама

1 Пәннің мақсаты

Пенитенциарлы психология сотталғандардың қайта тәрбиелеу мәселесін зерттейтін ғылым, сонымен қатар пенитенциарлы психология жазалаудың тиімділік мәселесін қарастырады, жазалауды орындау процессінде, сотталған тұлғаның динамикасын және лагерлік, түрмелік жағдайдағы тұлғаның мінез-құлқысының қалыптасу ерекшелігі мен әлеуметтік оқшаулық жағдайындағы, шағын топтың мінез-құлықтарының стериопитерін және құндылық бағыттарының ерекшеліктерін қарастырады.

Пәнді оқу мақсаты: Пенитенциарлы психологияның негіздерімен танысу, адамның құқықтық тәртібінің және әрекетінің динамикасы мен құқықтық сана сезімнің қалыптасуының психологиялық заңдылықтарын анықтау.

Міндеттері:

-әлеуметтік тәжірибеде және ғылым жүйесінде пенитенциарлы психологияның орнын нақты анықтау.

-пенитенциарлы психологияның түрлі концепцияларымен танысу.

-студенттерді пенитенциарлы психологиялық білімдерді күнделік өмірде пайдалануға, және өздігінен бұл саланы терен ғылыми негізінде зерттеуге, кәсіби әрекетте қолдануға итермелеу.

Пенитенциарлы психологияны меңгерген студент төменгілерді білуге міндетті:

-пенитенциарлы психологияның объектісін және пәнін, басқа салаларын жақсы білу.

-сотталған адамдардың құқықтық саналары мен тәртібің зерттеу әдістерін білу.

Пенитенциарлы психологияны меңгерген студент төменгілерді істей білуге міндетті:

Пенитенциарлы психологиядан алынған білімдерді сотталған адамдармен жұмыс жасауда пайдалана білу.

2. Пререквизиттер:

- пенитенциарлы психология,

- заң психологиясы,

- әлеуметтік психология

- ҚР административтік құқығына негізделеді.

3. Курстың постреквизиттері: Кәсіби тәжірибе

4 Пән мазмұны

4.1 Пәннің тақырыптық жоспары

Күндізгі оқу бөлімі ЖОБ/КОБ негізінде				
№ п/п	Тақырыптар тізімі	Сабақ түрлері бойынша қарым-қатынастық сағаттар саны		
		дәріс	сем	сөж
1	2	3	4	6
1	Пенитенциарлы психологияның пәні мен міндеттері	3		4
2	Ғылыми-психологиялық білімнің адамдардың құқықтық сана өзгеруімен байланысты қалыптасу тарихы	2	1	5
3	Пенитенциарлы психологияның кайнары, оның құқықтық қоғау, құқықтық шығармашылық, тергеу және жөндеу тәжірибеге әсері		1	5
4	Пенитенциарлы психологияның әдістерінің сипаттамасы	2	1	5
5	Сотталғандардың әлеуметтенудің өзгеруінің негізгі факторлары	2	1	5
6	Еңбек процестің ұйымдастыруы қайта әлеуметтенудің негізгі факторы ретінде	2		5
7	Сотталғандар ұжымның ерекшеліктері		1	5
8	Сотталғандардың ұжымын біріктіру үшін ұйымдастыру жұмысы	2		5
9	Сотталғандар ұжымын психологиялық талдау		1	5
10	Сотталғандардың тәртібі	2	1	5
11	Қылмыскердің тұлғалық мәселелері	2		5
12	Ұйымдасқан қылмыскерліктің әлеуметті-психологиялық сипаттамасы	2	1	5
13	Адаптация түсінігі. Сотталғандардың адаптация түрлері		1	5
14	Сотталғандардың бостандыққа шығуында еркін өмір сүруге адаптациясы	2		5
15	Сотталғандардың қайта тәрбиелеуі	2	2	5
16	Қылмыс жасаған адамдармен профилактикалық және түзету жұмыс жасаудың психологиялық негіздері	2	2	5
17	Колонияда, түрмелерде түзету жұмыстың принциптері мен әдістері	2	2	10

БА РЛ ЫҒ Ы : 13 5	30	15	90	
--	-----------	-----------	----	--

Сырттай оқу бөлімі ЖОБ/КОБ негізінде				
№ п/п	Тақырыптар тізімі	Сабақ түрлері бойынша қарым-қатынастық сағаттар саны		
		дәріс	сем	сөж
1	2	3	4	6
1	Пенитенциарлы психологияның пәні мен міндеттері		1	4
2	Ғылыми-психологиялық білімнің адамдардың құқықтық сана өзгеруімен байланысты қалыптасу тарихы	1		4
3	Пенитенциарлы психологияның кайнары, оның құқықтық қоғау, құқықтық шығармашылық, тергеу және жөндеу тәжірибеге әсері		1	4
4	Пенитенциарлы психологияның әдістерінің сипаттамасы	1		4
5	Сотталғандардың әлеуметтенудің өзгеруінің негізгі факторлары		1	4
6	Еңбек процестің ұйымдастыруы қайта әлеуметтенудің негізгі факторы ретінде	1		4
7	Сотталғандар ұжымның ерекшеліктері		1	4
8	Сотталғандардың ұжымын біріктіру үшін ұйымдастыру жұмысы	1		5
9	Сотталғандар ұжымын психологиялық талдау		1	5
10	Сотталғандардың тәртібі	1		5
11	Қылмыскердің тұлғалық мәселелері		1	5
12	Ұйымдасқан қылмыскерліктің әлеуметті-психологиялық сипаттамасы	1		5
13	Адаптация түсінігі. Сотталғандардың адаптация түрлері			5
14	Сотталғандардың бостандыққа шығуында еркін өмір сүруге адаптациясы			5
15	Сотталғандардың қайта тәрбиелеуі			5
16	Қылмыс жасаған адамдармен профилактикалық және түзету жұмыс жасаудың психологиялық негіздері			5

17	Колонияда, түрмелерде түзету жұмыстың принциптері мен әдістері			5
	БАРЛЫҒЫ : 90	6	6	78

4.2 Пән тақырыптарының мазмұны

1 тақырып. Пенитенциарлы психологияның пәні мен міндеттері. Күнделік-тұрмыстық және ғылыми-құқықтық психологиялық білімнің салыстырмалы талдау мен негізгі ерекшеліктері.

2 тақырып. Ғылыми-психологиялық білімнің адамдардың құқықтық сана өзгеруімен байланысты қалыптасу тарихы.

Құқықтық қолдану іс-әрекет субъектілерінің жеке тұлғасын зерттеудің психологиялық әдістері

4 тақырып. Пенитенциарлы психологияның әдістерінің сипаттамасы. Пенитенциарлы психологияның әдістерінің жүктемесі. Пенитенциарлы психологияның әдістерінің ерекшеліктері. Психологтың жұмысында пенитенциарлы психологияның әдістерінің мәні.

5 тақырып. Сотталғандардың әлеуметтенудің өзгеруінің негізгі факторлары. Сотталғандардың әлеуметтік ортаға бейімделу барысында кездесетін қиыншылықтар.

6 тақырып. Еңбек процестің ұйымдастыруы қайта әлеуметтенудің негізгі факторы ретінде. Сотталғандардың қайта әлеуметтену ұғымы. Еңбек процесі қайта әлеуметтену процесс ретінде.

8 тақырып. Сотталғандардың ұжымын біріктіру үшін ұйымдастыру жұмысы. Резерв тобы мен енжар тобының бір-бірінен айырмашылығы. Шағын топтардың ролі.

10 тақырып. Сотталғандардың тәртібі. Объект, субъект. Қылмыстың объективті және субъективті жақтары. Агрессиялық және конфликтты тәртібінің психологиялық және табиғи себептер. Қажеттілік-заңға қарсы тәртібінің себебі.

11 тақырып. Қылмыскердің тұлғалық мәселелері. Қылмыскер тұлғаның қалыптасуының әлеуметті-психологиялық себептер мен жағдайлар. «Қылмыскер» тұлғаның теориясы. Мінез бітістер мен акцентуациялар, психопатия түрлері. Тұлғаның тергеу, сот, профилактикалық, түзету жұмыстарда ерекшеліктерін талдау және есепке алу.

12 тақырып. Ұйымдасқан қылмыскерліктің әлеуметті-психологиялық сипаттамасы. Әлеуметке қарсы және формалды емес топтары мен бірлестіктердің мәселелері. Отбасы ұйымдасқан қылмыстың алғашқы бірлігі ретінде. Отбасыда ішкі конфликттер мен тұрмыстық қылмыскерлік. Топтың қарым-қатынас дамуының әлеуметтік-психологиялық деңгейлері және олардың құқықтық қарама-қайшылық жағдайларда эффективтілігі. Ұйымдасқан қылмыстық топтарда тұлға қатынастың психологиялық ерекшеліктері.

14 тақырып. Сотталғандардың бостандыққа шығуында еркін өмір сүруге адаптациясы. Сотталғандардың еркін өмір сүруге адаптациялық жұмыстың негізгі бағыттары.

15 тақырып. Сотталғандардың қайта тәрбиелеуі. Қайта тәрбиелеу түсінігі. Сотталғандардың қайта тәрбиелеу мақсаттары мен міндеттері. Сотталғандарды қайта тәрбиелеу құралдары.

16 тақырып. Қылмыс жасаған адамдармен профилактикалық және түзету жұмыс жасаудың психологиялық негіздері. Түзету мекемелердің негізгі мақсаттары мен міндеттері. Қылмыс жасағандарды ұстау жағдайлары.

17 тақырып. Колонияда, түрмелерде түзету жұмыстың принциптері мен әдістері. Түрмедегі түзету жұмыстардың принциптері мен әдістері. Жалпы және қатан талапты колониядағы түзету жұмыстардың принциптері мен әдістері.

4.3 Семинар сабақтардың мазмұны және тізімі

2 тақырып. Ғылыми-психологиялық білімнің адамдардың құқықтық сана өзгеруімен байланысты қалыптасу тарихы. Аталған тақырып бойынша студенттердің білімдерін тексеру.

3 тақырып. Пенитенциарлы психологияның қайнары, оның құқықтық қорғау, құқықтық шығармашылық, тергеу және жөндеу тәжірибеге әсері. Аталған тақырып бойынша студенттердің білімдерін тексеру.

4 тақырып. Пенитенциарлы психологияның әдістерінің сипаттамасы. Пенитенциарлы психологияның әдістерінің жүктемесі. Пенитенциарлы психологияның әдістерінің ерекшеліктері. Психологтың жұмысында пенитенциарлы психологияның әдістерінің мәні. Аталған тақырып бойынша студенттердің білімдерін тексеру.

5 тақырып. Сотталғандардың әлеуметтенудың өзгеруінің негізгі факторлары. Аталған тақырып бойынша студенттердің білімдерін тексеру.

7 тақырып. Сотталғандар ұжымның ерекшеліктері. Аталған тақырып бойынша студенттердің білімдерін тексеру. Сонымен қатар тесттік сұрақтар тізімін құрастыру

9 тақырып. Сотталғандар ұжымының психологиялық талдау. Аталған тақырып бойынша студенттердің білімдерін тексеру. «Сотталған ұжымның психологиялық ерекшеліктері» атты тақырып бойынша рефераттық жұмыс орындау.

10 тақырып. Сотталғандардың тәртібі. Объект, субъект. Қылмыстың объективті және субъективті жақтары. Агрессиялық және конфликтты тәртібінің психологиялық және табиғи себептері.

Қажеттілік-заңға қарсы тәртібінің себебі. Әрбір сұраққа толық жауаптар дайындау. Сонымен қатар аталған тақырып бойынша тест құрастыру.

12 тақырып.Ұйымдасқан қылмыскерліктің әлеуметті-психологиялық сипаттамасы. Әлеуметке қарсы және формалды емес топтары мен бірлестіктердің мәселелері. Отбасы ұйымдасқан қылмыстың алғашқы бірлігі ретінде. Отбасыда ішкі конфликттер мен тұрмыстық қылмыскерлік. Топтың қарым-қатынас дамуының әлеуметтік-психологиялық деңгейлері және олардың құқықтық қарама-қайшылық жағдайларда эффективтілігі. Ұйымдасқан қылмыстық топтарда тұлға қатынастың психологиялық ерекшеліктері. Аталған тақырып бойынша студенттердің білімдерін тексеру.

13 тақырып.Адаптация түсінігі. Сотталғандардың адаптация түрлері. Аталған тақырып бойынша студенттердің білімдерін тексеру. Сонымен қатар «Сотталғандардың адаптация түрлері» атты тақып бойынша рефераттық жұмыс әзірлеу.

15 тақырып.Сотталғандардың қайта тәрбиелеуі.

Қайта тәрбиелеу түсінігі. Сотталғандардың қайта тәрбиелеу мақсаттары мен міндеттері. Сотталғандарды қайта тәрбиелеу құралдары. Аталған тақырып бойынша студенттердің білімдерін тексеру.

16 тақырып.Қылмыс жасаған адамдармен профилактикалық және түзету жұмыс жасаудың психологиялық негіздері. Түзету мекемелердің негізгі мақсаттары мен міндеттері. Қылмыс жасағандарды ұстау жағдайлары. Аталған тақырып бойынша тест құрастыру.

17 тақырып.Колонияда, түрмелерде түзету жұмыстың принциптері мен әдістері. Түрмедегі түзету жұмыстардың принциптері мен әдістері. Жалпы және қатан талапты колониядағы түзету жұмыстардың принциптері мен әдістері. Аталған тақырып бойынша студенттердің білімдерін тексеру. Қорытынды бақылау сұрақтарына жауап беру және тесттік тапсырмаларды орындау.

4.4 Студенттің өздік жұмысының мазмұны

4.4.1 СӨЖ түрлерінің тізімі

Күндізгі оқу бөлімі ЖОБ/КОБ негізінде

№	СӨЖ түрі	Есеп беру нысаны	Бақылау түрі	Сағатқа шаққандағы көлем
1	Дәріс сабақтарына дайындалу		Сабаққа қатысу	30
2	Практикалық сабақтарға дайындалу (сабақ тақырыбы бойынша материалды меңгеру, тапсырмаларды шешу және т.б.)	Жұмыс дәптері	Сабаққа қатысу	15
3	Аудиториялық сабақтың мазмұнына кірмеген материалды меңгеру	Конспект (және т.б.)	Қорғау (және т.б.)	35
4	Бақылау шараларына		1 МБ, 2 МБ ,	10

	дайындалу		тестілеу	
барлығы				30

№	СӨЖ түрі	Есеп беру нысаны	Бақылау түрі	Сағатқа шаққандағы көлем
1	Дәріс сабақтарына дайындалу	Жұмыс дәптері	Сабаққа қатысу	6
2	Семинар сабақтарға дайындалу	Жұмыс дәптері	Сабаққа қатысу	6
3	Аудиториялық сабақтың мазмұнына кірмеген материалды меңгеру	Конспект	Коллоквиум	43
4	Бақылау жұмыстар	Бақылау жұмысы	Есеп қорғау	30
5	Бақылау шараларына дайындалу		1 МБ тестілеу	15
барлығы				78

4.4.2 Студенттердің өздігінен оқуына бөлінген тақырыптардың тізімі

1 тақырып: Эмоциялар, сезімдер, психикалық қалыптар және олардың психологиялық-құқықтық бағасы

Эмоциялар туралы түсінік, олардың бейнелеу және реттеу функциясы. Эмоционалды шиеленістің қалпы, оның қылмыстық процестегі ролі. Физиологиялық аффекттің қылмыстық-құқықтық мәні. Аффекттің диагностикалық белгілері. Заңгердің кәсіби іс-әрекетінде теріс психикалық қалыптарды бейтараптандыру. Жарақаттанудан кейінгі стресстік бұзулар.

Ұсынылатын әдебиеттер тізімі: [1] 25-36 бет, [3] 22-34 бет, қосымша әдебиеттер [5] 8-25 бет

2 тақырып: Қылмыстық мінез-құлық психологиясы

Қылмыскердің жеке тұлғасының психологиялық ерекшеліктері. Қылмыскерлердің психологиялық типтері. Қылмыстық мінез-құлықтың психологиялық алғы шарттары. Қылмыстық мінез-құлықтың мотивациясы. Криминалды агрессияның психологиясы. Өртүрлі қылмыстарды жасайтын қылмыскерлердің жеке тұлғалық ерекшеліктері.

Ұсынылатын әдебиеттер тізімі: [2] 121 –143 бет, [3] 55-75 бет, қосымша әдебиет [5] 144-161 бет

3 тақырып: Қылмыстық топтардың психологиясы

Топ және топтың психологиялық сипаттамасы. Қылмыстық топтардың түрлері. Ұйымдастырылған қылмыстық топтардың құрылымы. Қылмыстық топтардың бірігудің психологиялық механизмдері

4 тақырып: Кәмелетке толмағандардың қылмыстылық психологиясы

Психологияның жас периодизациясы. Жасөспірім шақтың психологиялық ерекшеліктері. А.Е. Личко бойынша жасөспірімдердің мінез акцентуациясы. Кәмелетке толмағандардың қылмыстық мінез-құлықтың әлеуметтік-психологиялық сипаттамасы. Кәмелетке толмағандардың зорлықты қылмыстарды жасау мотивациясы.

Ұсынылатын әдебиеттер тізімі: [1] 212- 230 бет, [2] 99-110 бет, қосымша әдебиет [3] 89-112 бет

5 Әдебиеттер тізімі

Негізгі әдебиеттер тізімі:

1. Антонян Ю.М., Гульдан В.В. Криминальная патопсихология. – М.: Наука, 1991.

2. Балабанова Л.М. Судебная патопсихология (вопросы определения нормы и отклонений). – Д.: Сталкер, 1998.

3. Коченов М.М. Введение в судебно-психологическую экспертизу. М., 2002.
4. Практикум по экспериментальной и прикладной психологии/Под ред. А.А.Крылова. –Л.: ЛГУ, 1990.
5. Ратинов А.Р. Структура правосознания и некоторые методы его исследования. – В кн.: Методология и методы социальной психологии. -М.: Наука, 2004.

Қосымша әдебиеттір тізімі:

6. Васильев В.Л. Юридическая психология. СПб.,1997.
7. Исаев И.А. Из истории юридической психологии в России. Рациональное и иррациональное в психологической теории права Л.И. Петражицкого. Психологический журнал. 1986. № 4. С. 131-134
8. Познышев С.В. Криминальная психология. М., 1926.
- 9.Ратинов А.Р. Проблемы юридической психологии . Психологический журнал. 1986. № 1 Т. 7 С.127-130.
- 10.Ратинов А.Р. Судебная психология для следователей. М., 1967, 2001.
- 11.Ратинов А.Р. Судебная психология как наука. //Юридическая психология: Хрестоматия. сост. Романов В.В. - М., 2000.
- 12.Романов В.В. Юридическая психология. М., 1999.
- 13.Ситковская О.Д. Психология уголовной ответственности. М., 1998.
- 14.Сорокотягин И.Н. Правовая психология. Екатеринбург, 2000.
- 15.Столяренко А.М. Прикладная юридическая психология. М., 2001.
- 16.Столяренко А.М. Психологические приемы в работе юриста. М., 2000.
- 17.Чуфаровский Ю.В. Юридическая психология. М., 1998.
- 18.Шиханцов Г.Г. Юридическая психология. М., 2000.

Мамандық(тардың) жұмыс оқу
жоспарынан көшірме

Нысан
ПМУ ҰС Н 7.18.3/32

5B050300 - Психология

(мамандық (тардың) толық атауы және шифрі)

мамандығының(тарының) жұмыс оқу жоспарынан көшірме

Пенитенциарлы психология пән атауы

Оқу нысаны	Пәннің көп еңбекті қажет етуі				Семестр бойынша бақылау нысандары				Семестр	Семестр бойынша студенттердің жұмыс көлемі						
	кредиттер	академиялық сағат			емт	сын	КЖ -а	КЖ -с		кредиттер	Аудиториялық сабақ (ак. сағат)				СӨЖ (ак. САғат)	
		Барлығы	ауд	СӨЖ							барлығы	дәр	пр.	зерт	барлығы	ОСӨЖ
ЖОБ база-сындағы іштей	3	135	45	90	7	-	-	-	7	3	45	30	15	-	90	45
ЖОБ/КОБ база-сындағы сырттай	2	90	12	78	5				4		6	6	-	-	78	45
									5	2	6		6	-		

Кафедра меңгерушісі Бурдина Е.И. _____ 20__ ж. «__» _____